

Rok 2023 v přehledu – Léčba bolesti

Málek J.

Klinika anesteziologie a resuscitace 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Praha

Článek přináší vybraný přehled prací a témat, která byla v oblasti léčby akutní bolesti publikována za poslední rok. Věnuje se novinkám v systémové analgezií, postupech léčby bolesti a vybraným mezinárodními doporučením.

Klíčová slova: analgezie, akutní bolest, mezinárodní doporučení, opioidy, ketamin, kortikosteroidy, kanabis, nová farmaka.

Year 2023 in review – Pain management

This article presents a selected review of articles and topics published in the field of acute pain management in the last year. It focuses on new developments in systemic analgesia, pain management procedures, and selected international guidelines.

Key words: analgesia, acute pain, international guidelines, opioids, ketamine, corticosteroids, cannabis, new analgesics.

Úvod

Počet článků věnovaných léčbě akutní bolesti za poslední zhruba rok je tradičně vysoký. Následující výběr je stejně jako loni limitovaný zájmem autora především o systémovou analgezií a je doplněn několika kuriozitami, jejichž význam prověřit teprve budoucnost. Podrobnější údaje jsou uvedeny jen u některých prací vzhledem k jejich počtu a omezenému rozsahu článku. Zájemce o konkrétní detailní výsledky odkazují na citace u jednotlivých bodů.

Doporučení odborných společností

V USA vydaly Centers for disease control and prevention (CDC) v r. 2022 doporučení pro používání opioidů v léčbě akutní (byť ne přímo pooperační) i chronické bolesti, které je inovací jejich doporučení z r. 2016 [1]. Tento dokument je pak široce diskutován a komentován několika odbornými společnostmi. V úvodu rozsáhlé publikace je vyzdvížen negativní vliv bolesti na kvalitu života a zmíněna rasová nerovnoměrnost dostupnosti analgetické léčby v USA. Je jasně uvedeno, že opioidy stále tvoří jeden ze základních pilířů terapie bolesti, nicméně přinášejí známá rizika, zejména návykovost. Další text je pak rozdělen na jednotlivá doporučení. Prvé se týká především akutní bolesti, tj. zhodnocení, zda daná osoba skutečně potřebuje opioidy. Je zdůrazněn význam neopiooidní multimodální terapie v léčbě akutní bolesti. Opioidy by měly být vyhrazeny jen pro velmi silnou bolest, kde se ostatní metody nedají použít. Je zajímavé, že se opět doporučuje dodržovat minimální intervaly a aplikovat opioidy jen na žádost, nikoli v pravidelných intervalech. Jsou zařazeny i nefarmakologické metody, jako akupunktura a fyzikální prostředky. V této souvislosti je citován přehled z r. 2020 uvádějící, že

v mnohých případech jsou neopiooidní analgetika účinnější, než opioidy, například při renální kolice, bolestí muskuloskeletálního systému, akutním lumbagu, migréně aj. [2]. Druhé doporučení se týká subakutní a chronické bolesti, která není tématem článku. Třetí doporučení se týká preference léčby pomocí opioidů s krátkodobým účinkem a čtvrté doporučuje strategii začínat co nejnižšími, ještě účinnými dávkami. Zbýlá doporučení se pak týkají vedení léčby, předepisování opioidů, deeskalace terapie a na závěr používání opioidů u speciálních skupin pacientů (těhotenství, osoby nad 65 let, osoby závislé apod.).

Australská a novozélandská anesteziologická společnost (ANZCA) vydává každých 5 let doporučení pro léčbu akutní bolesti (naposledy v r. 2020) [3]. Tento rok vydala inovaci, která se týká rovněž převážně opioidů u akutní bolesti [4]. Celá strategie léčby je rozdělena na část před přijetím do nemocnice (poučení pacienta a příbuzných o předpokládané intenzitě bolesti a možnostech léčby včetně nežádoucích účinků a rizik), část po příjmu do nemocnice a část po propuštění. V doporučení je mj. zdůrazněno, že měření pouze intenzity bolesti není dostatečné pro cílenou individualizovanou terapii a je třeba sledovat i vliv bolesti na kvalitu života, předvídat a s předstihem léčit její zvýšenou intenzitu (např. při rehabilitaci). Z méně běžných postupů je uvedena možnost podávat přechodně dlouhodobě účinné opioidy i u pacientů s akutní bolestí, pokud je silná a trvalá (např. rozsáhlé popáleniny).

Skupina PROSPECT za sledované období vytvořila nová nebo inovovala svá starší doporučení pro léčbu bolesti po sternotomii, kraniotomii, operaci hemoroidů a po videoasistované nitrohruční operaci. Detaily lze nalézt v citovaných článcích [5–10]. V r. 2023 inovovali na základě jediné práce své doporučení týkající se pooperační analgezie po cí-

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:

doc. MUDr. Jiří Málek, CSc., malekj@fnkv.cz

Článek přijat redakcí: 11. 11. 2023

Cit. zkr: Anest intenziv Med. 2023;34(5):222-226